

Ciklus predavanja Muzejske tajne

Srđan Đuričić

Kroz svoju prošlost muzeji su prošli brojne transformacije; od prezentacijske uloge u svojim počecima do današnjih muzeja, čiji su primarni ciljevi djelovanja obuhvaćeni pojmovima sabiranje, istraživanje, čuvanje i prezentacija materijalne i nematerijalne baštine jednog prostora, zajednice ili vremena. Iako je njihova uloga u zajednici ponekada zanemarena, oni svojim postojanjem generiraju nova znanja i ideje, a pri tome promoviraju i čuvaju baštinu. Suvremene digitalne tehnologije posjetiteljima omogućuju nove, iskustvene, doživljaje proširene stvarnosti kao i mogućnost korištenja veće količine relevantnih informacija. Ipak, i dalje osnovna jedinica građe svakog muzeja je predmet kao trajno svjedočanstvo jednog vremena, prostora i zajednice. Prema svojoj definiciji muzejski predmet je višestruki izvor informacija. Iz njega doznajemo osnovne fizičke parametre: materijal, dimenzije, vrijeme i prostor nastanka, a vezano uz to i autorska prava. Ujedno svaki predmet omogućuje nam iščitavanje umjetničkih preferencija, vlasničkih odnosa i promjena kroz koje je prošao.

Zavičajni muzej Slatina osnovan je 1984. godine kao ustanova koja će, kako stoji u odluci o osnivanju, prikupljati povijesnu i drugu građu, obrađivati, konzervirati, zaštititi i evidentirati, organizirati i postavljati izložbe s ciljem razvijanja muzejsko galerijske djelatnosti u tadašnjoj Podravskoj Slatini. Od osnutka do danas muzej je prošao brojne promjene, od djelovanja u sastavu druge ustanove do konačnog osamostaljenja 2006. godine. Uz ovaj razvoj, ustanova sa svim svojim predmetima proživjela je nekoliko preseljenja, no unatoč navedenim okolnostima osnovni postulati na kojima se zasnivao rad muzeja nikada nisu zamrli. Proces prikupljanja predmeta i informacija rezultirao je skupljanjem i katalogiziranjem više od 12.000 muzejskih eksponata. Građa je razvrstana u 13 muzejskih zbirki, koje su izvor novih

informacija, svjedočanstvo bogate i raznolike baštine slatinskog kraja te podsjetnik na važnost njezina očuvanja za buduće generacije.

Od obljetnice do tajni

Značajnije obljetnice osnutka Zavičajnog muzeja Slatine obilježavale su se tematskim izložbama vezanim uz rad muzeja putem kojih je javnost mogla pratiti promjene kroz koje je ustanova prošla, nove dosege u muzeološkom razvoju ustanove, nove pribavljene predmete i u konačnici razvoj ideje o stalnom postavu. Izložbama ovog tipa muzej se otvorio svojoj zajednici i posredstvom kustosa na ovaj način progovorio o sebi samom. Fokus svih ovih obljetnica bio je muzej kao ustanova koja baštini predmete i znanja o njima. Iako su predmeti sastavni dio svakoga muzeja i, kao što je navedeno u početku, osnovna jedinica građe, zanimljive priče o pojedinim predmetima stavljene su u drugi plan. U prvom planu istaknuto je njihovo značenje za zajednicu ili pak njihova umjetnička vrijednost. Ujedno kako se muzej tijekom svojih 38 godina postojanja više puta selio, svako seljenje ostavilo je na pojedinim predmetima trag. Neke od „životnih“ priča predmeta

upravo se vezane uz njihovu muzejsku fazu, bilo da je riječ o procesima njihovih prikupljanja, smještanja u muzejske prostore ili su dio zanimljivih anegdota koje su se odvile u muzejskim prostorima. Sve ove priče kružile su među djelatnicima muzeja i na taj način prenošene su s generacije na generaciju novih kolega. Spoznaja navedenog potaknula je ideju o drugačijem obilježavanju osnutka ustanove s naglaskom na zanimljive priče koje nam pričaju predmeti. Ideja je pozitivno prihvaćena, te je pokrenut ciklus predavanja pod nazivom Muzejske tajne. Osnovni cilj predavanja, uz obilježavanje godišnjice, bio je približiti javnosti pojam muzejskog predmeta kroz zanimljive priče o njima u formi drugog lica u kojima predmet kroz riječi kustosa govori o sebi kao osobi. Na taj način naglašena je uloga muzeja kao posrednika između predmeta i javnosti. Sekundarni cilj predavanja bio je potaknuti sve posjetitelje na darovanje predmeta baštinskim ustanovama, a s njima i trajno bilježenje priča koje ih prate.

Četiri muzejske tajne

Ciklus predavanja Muzejske tajne započeo je prvi petak mjeseca ožujku 2022. godine i nastavljen je tijekom

Posjetitelji Muzeja

četiri petka. Predavanja su održana u večernjim satima u stalnom postavu Zavičajnog muzeja Slatina. Stalni postav kao prostor za održavanje predavanja odabran je zbog svoje akustičnosti, ali i svojega značaja, kao mjesto u kojem se spaja prošlost i sadašnjost slatinskog prostora. Jednako tako posjetitelji su okruženi muzejskim predmetima koji se nalaze u izložbeni vitrinama i na taj način simbolički okruženi njihovim još neispričanim pričama. Ujedno prostor je bio zatamnjen, a jedino svjetlo obasjavalo je muzejski predmet koji je bio tema predavanja.

Prvo predavanje ciklusa 2022. godine bilo je vezano uz ulje na platnu pod nazivom Zora Pul, rad slatinskog zavičajnika Kornelija Tomljenovića. Prije predavanja predmet je postavljen u centralni prostor stalnog postava i prekriven zastorom. Djelo je inače sastavni dio stalnog postava muzeja i posjetiteljima nije nepoznato. Nakon otkrivanja platna iznesene su kratke biografske crte o Korneliju Tomljenoviću, a potom i stilske karakteristike djela Zora Pul te priča o nabavi djela. Glavni dio priče bio je vezan uz izloženo djelo i pomalo misteriozne okolnosti četiri pada ove slike u rasponu od četiri dana koji su rezultirali raspadom cijelog okvira ali začuđujuće bez i jednog oštećenja na samom platnu. Nakon restauracije originalnog okvira djelo je postavljeno u stalni postav bez daljnjih lomova.

Druga priča iz ciklusa obuhvaćala je zbirnu jedinicu građe tj. osobne predmete od srebra i srebrni pribor za jelo obitelji Freytag. Predmeti su neko vrijeme bili izloženi u privremenom postavu, a danas su pohranjeni u muzejskom spremištu. Ovom prigodom prikazani su široj javnosti nakon gotovo 10 godina. Osnovna priča koja je vezana uz ove predmete je ona obitelji Freytag, vlasnika veleposjeda Kapinci, koji su sve izgubili uslijed nesretnih, obiteljskih tragedija i političko-ekonomskih promjena nakon Drugog svjetskog rata. Od njihove

bogate ostavštine muzej baštini samo ove predmete, dok su ostali nestali u vihoru rata i poraća.

Treće predavanje činile su tri odvojene priče o tri različita predmeta čiji je cilj bio je objasniti da je jedna od uloga muzeja da svojim znanjem i istraživanjima nelogično prikažu kao logično. Replika zuba vunastog mamuta, kasnoantičke kovanice i crijep slatinske ciglane bili su predmeti o kojima su ispričane njihove zasebne priče iz kojih posjetitelji nisu mogli pronaći vezu. Kada su sve tri priče spojene u jednu otkriven je zajednički nazivnik: mjesto Sladojevci, odnosno iskop ciglane gdje su pronađeni fosil mamuta i kasnoantička nekropola. Posljednje predavanje iz ciklusa Muzejske tajne 2022. godine održano je pod nazivom Pergament, a vezano je uz pretisak srednjovjekovnog dokumenta čiji se jedini original danas nalazi u Državnom arhivu u Varšavi. Navedeni dokument nastao je u jeku dinastičkih sukoba između pristaša Ladislava Napuljskoga i Žigmunda Luksemburškog za vlast nad Hrvatsko-ugarskim kraljevstvom. Slatina je odabrana kao mjesto sabora pristaša Ladislava Napuljskoga, a čiji zaključci su sačuvani u navedenom dokumentu. Ova posljednja priča može se alegorički usporediti s mozaikom u kome svaki kamenčić/tesser predstavlja jednu priču i u kombinaciji s ostalim kamenčićima daje širu sliku u konkretnom slučaju širu priču.

Epilog prvog ciklusa

Ciklusom predavanja Muzejske tajne obilježen je osnutak muzeja u Slatini. Kroz četiri predavanja fokus je stavljen na priče muzejskih predmeta u kojima su oni iz prezentacijske uloge preuzeli primarnu pripovjedačku ulogu. Kroz zanimljive priče o predmetima, događajima, ljudima i mjestima koje su vezana uz njih postignuti su svi navedeni ciljevi; od obilježavanja godišnjice do upoznavanja sudionika s pojmom muzejskog predmeta. Predavanja su izazvala neočekivano pozitivnu reakciju

kod mlađe publike, kao i njihov angažman u vidu rasprava i brojnih pitanja. Ujedno, postignut je i sekundarni cilj; darovanje predmeta koji se ponajbolje vidi na primjeru darovanja foto-albuma, fotografija, osobnih predmeta i portreta članova obitelji Freytag, a koje je muzeju darovala jedina živa članica obitelji u Republici Hrvatskoj. U zajednici je zamijećena pozitivna reakcija koja je popraćena televizijskim i radijskim reportažama te novinskim prilozima u više tiskovina. Uspjeh prvog ciklusa bio je jasan znak djelatnicima da i 2023. godine nastave s Muzejskim tajnama u kojima su publici predstavljena predavanja pod nazivima: Kad kamen progovori, Trag u vremenu, Djetinjstva ljubav i Omča oko vrata. ■

Najava predavanja © Zavičajni muzej Slatina